Ziekte van Parkinson
wat als de pillen niet *meer* werken?

Dr. Ania Winogrodzka, neuroloog
Dhr. Koen Gilissen, Parkinson verpleegkundige

- ± 50% (L-dopa responsieve) PD patiënten ervaart na 5 jr
  - motorische respons fluctuaties

wearing off

- dyskinesieen

on-off

- <u>Opties:</u>
  - medicatie aanpassingen
  - chirurgische behandeling (DBS)
  - device-geassisteerde behandeling
    (Duodopa pomp, Apomorfine pomp)

} **geavanceerde therapieën**

Noordwest Ziekenhuisgroep

Voorwaarde

L-dopa responsieve ziekte van Parkinson

Noordwest Ziekenhuisgroep

Parkinsonisme ≠ idiopathische ziekte van Parkinson ! (wel 75%)

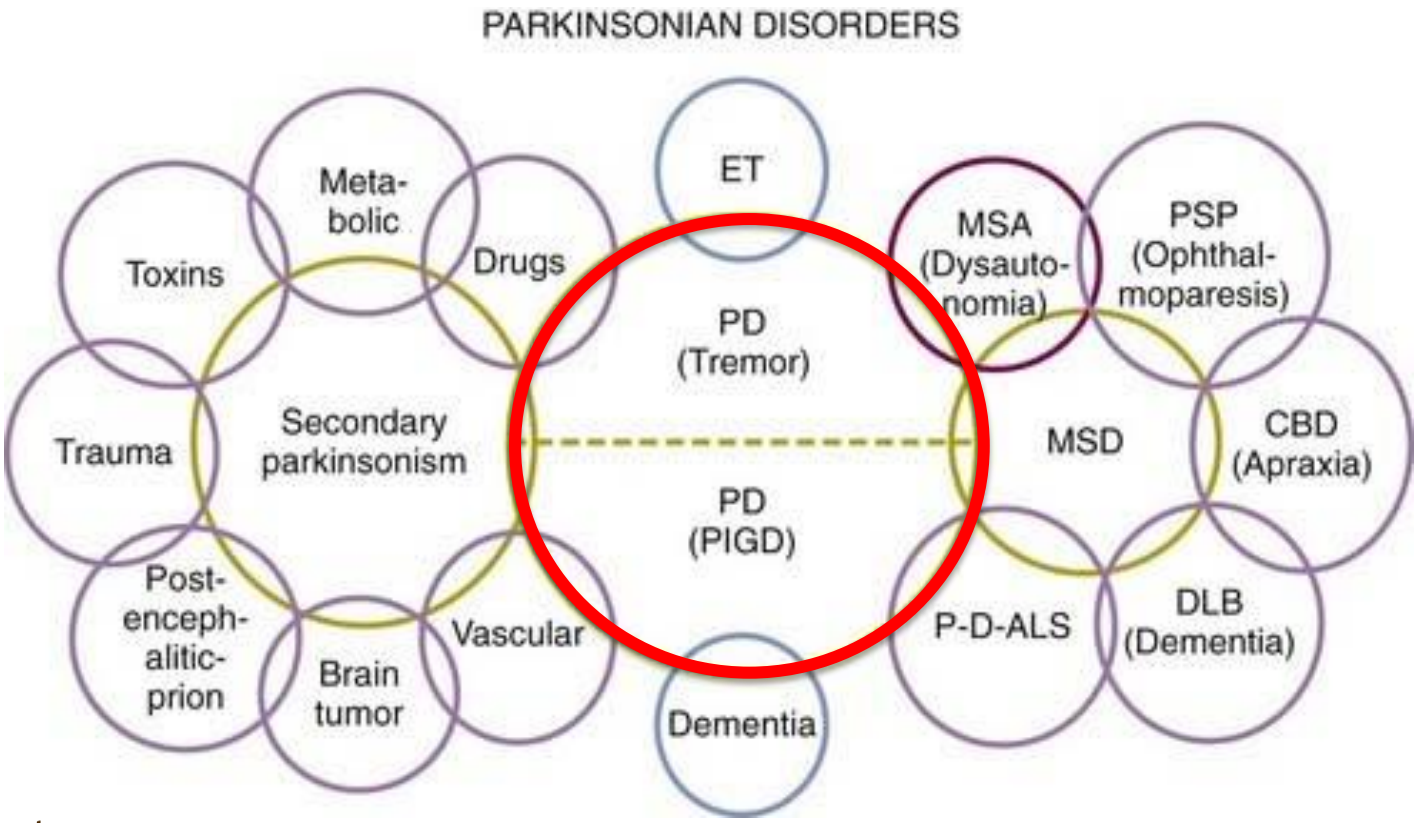

Noordwest
Ziekenhuisgroep

Idiopathische ziekte van Parkinson: zeer heterogeen !
- kliniek/progressie/levodopa respons

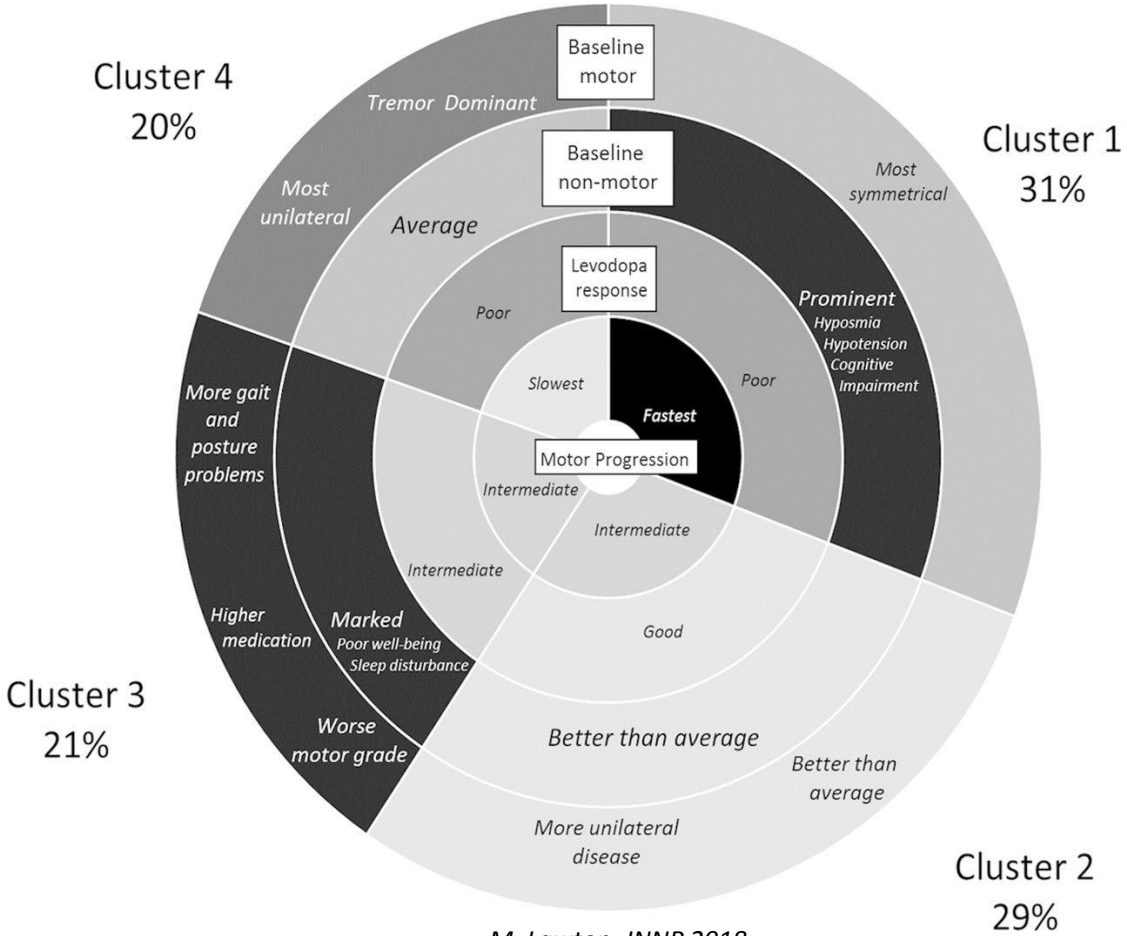

M. Lawton, JNNP 2018

Noordwest Ziekenhuisgroep

Succes geavanceerde behandelingen = patiënten selectie

- Indicaties
  - ernstige motorische fluctuaties
    - ondanks optimale orale therapie
    - invaliditeit en ↓ kwaliteit van leven
    - frequente dosis aanpassingen zonder blijvend resultaat
  - 4 of meer L-dopa doses/dag

- Contraindicaties
  - onvoldoende levodopa respons
  - dementie, psychose, depressie
  - *(NB. patiënten met milde cognitieve- en stemmingsstoornissen komen in aanmerking voor Duodopa)*

Noordwest Ziekenhuisgroep

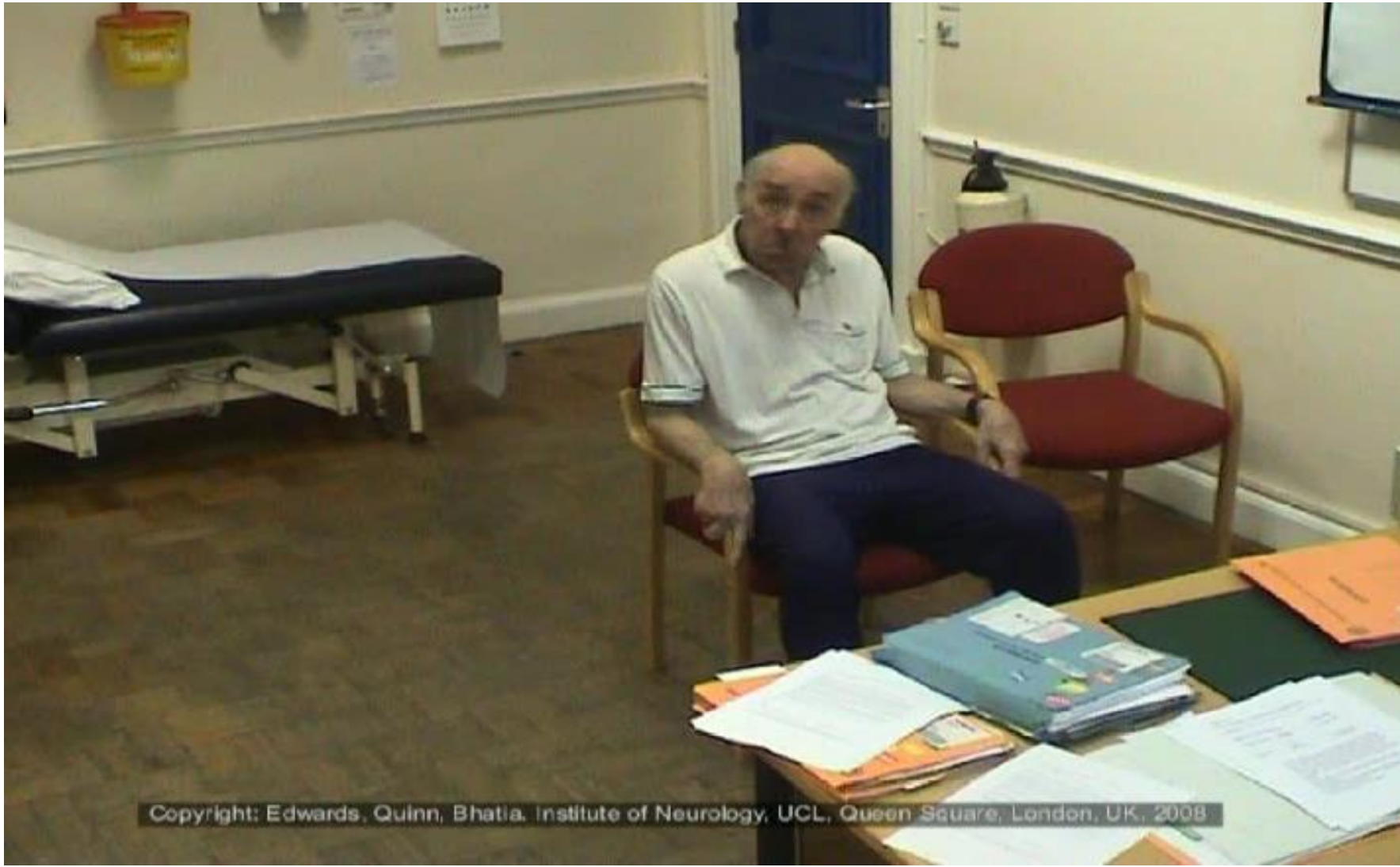
Copyright: Edwards, Quinn, Bhatia. Institute of Neurology, UCL, Queen Square, London, UK, 2008

Keuze geavanceerde therapieën

- Individuele kenmerken patiënt
- Voorkeur patiënt

- Geen gerandomiseerde vergelijkende trials
- Geen bewijs voor vertraging ziekte progressie

- Onderbehandeling !

Noordwest Ziekenhuisgroep

Effect geavanceerde therapieën

"only as good as the best prior L-dopa response"

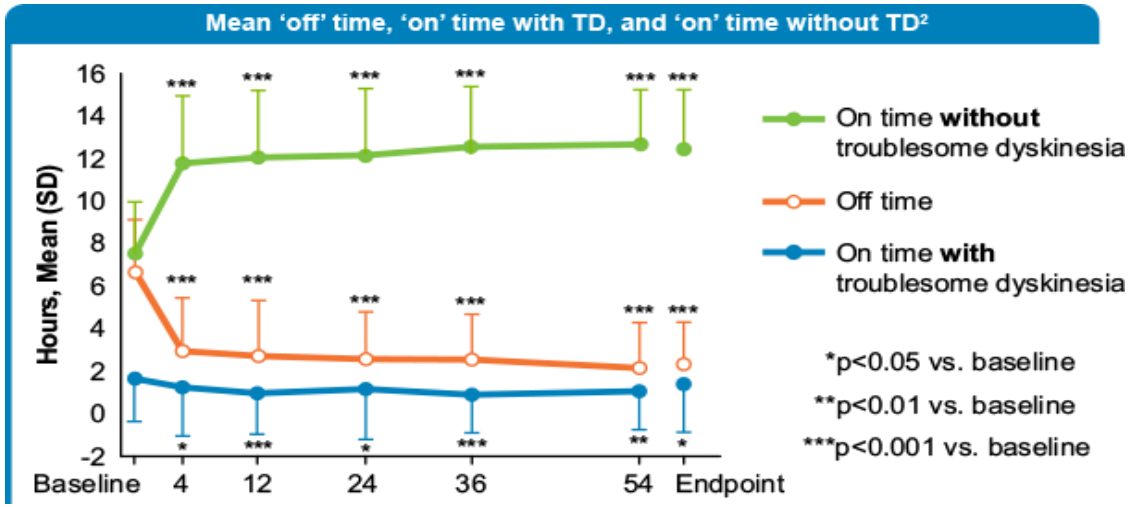

- L-dopa niet responsieve symptomen verbeteren niet
  (instabiliteit, dysarthrie, slikstoornissen, FOG in "on")

Noordwest Ziekenhuisgroep

Deep Brain Stimulation (DBS)

- operatie: plaatsen electrodes hersenen en neurostimulator onder sleutelbeen
- continue electrische stimulatie n. subthalamicus, globus pallidus, thalamus
- uitgebreide screening; 6 centra in NL

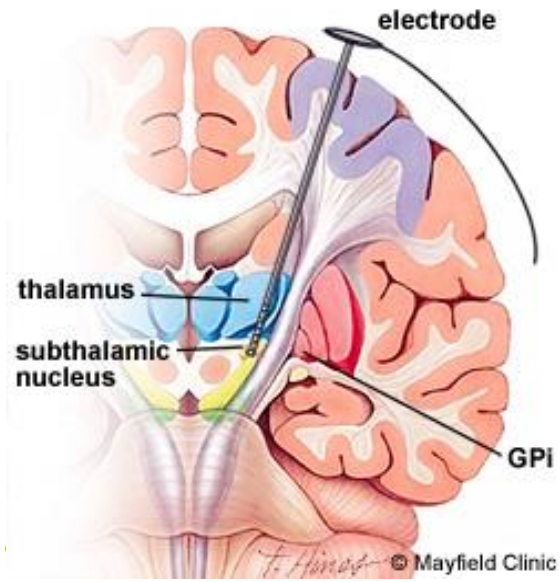

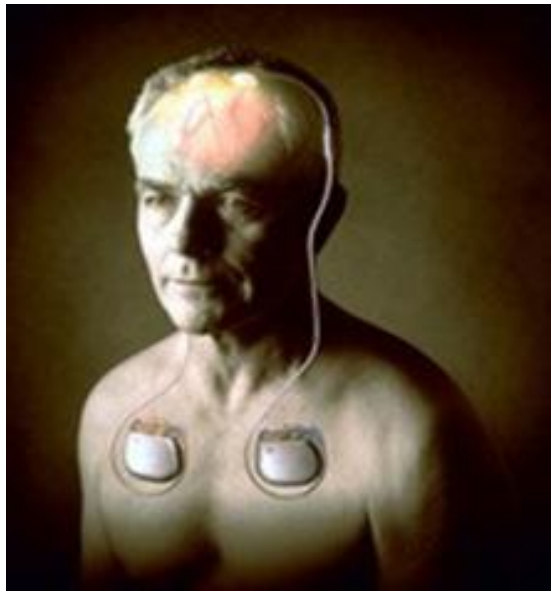

Complicaties/bijwerkingen DBS

- Chirurgisch (zeldzaam)
  - infectie 5%, bloeding 3%, verwardheid 2,8%, insulten 1%, longembolie 0,6%, liquor lek 0,6%, infarct 0,3%
- Hardware
  - lead herplaatsing (fractuur, migratie, dysfunctie) 5%, pulse generator dysfunctie 4%, cosmetisch 1,7%, allergie 0,6%
- Stimulatie-gerelateerd (mild en vaak oplosbaar door aanpassing stimulatie)
  - paresthesie, dysarthrie, eyelid opening apraxie, dubbelzien, duizeligheid, dyskinesie, gelaatstrekkingen, gewichtstoename
- Cognitie en gedrag (mild)
  - apathie, psychose, hypomanie, impuls controle stoornissen
- Suïcide risico: 0.26%/jaar
- Overige
  - RLS
  - MRI
  - ECG storing

Noordwest Ziekenhuisgroep

Duodenale levodopa/carbidopa (Duodopa)

- Levodopa/carbidopa in gel vorm
- voorspelbare en constante infusie Levodopa in dunne darm
- meer continuïteit in opname
- stabielere Levodopa bloed concentraties

Duodopa NWZ protocol

Figuur 1
Testfase met neussonde.

Figuur 2
Permanente behandeling: PEG-J sonde.

Stap 1:

Plaatsten tijdelijke neussonde

- loopt via neus naar de dunne darm
- testen reactie op Duodopa
- besluiten tot permanente toediening

Stap 2:

Een PEG-J sonde wordt geplaatst

- verder optimaliseren juiste dosering
- behandeling kan op elk moment worden beëindigd

Noordwest Ziekenhuisgroep

Problemen/bijwerkingen Duodopa

- gerelateerd aan procedure/device
  - insteek problemen, lekkage, ontsteking/PEG dompelen
  - dislocatie
  - verstopping sonde
  - storing pomp systeem
- misselijkheid, obstipatie, bittere smaak, ↓ eetlust, duizeligheid
- orthostase
- dyskinesie, dystonie
- (hallucinaties, verwardheid)
- PNP: 5-10 % patiënten

Noordwest Ziekenhuisgroep

Take home message

- Niet alle patiënten zijn voldoende L-dopa responsief om in aanmerking te komen voor geavanceerde therapieën
- Patiënten met atypische parkinsonismen komen niet in aanmerking
- Patiënten met goed levodopa respons kunnen aanzienlijk profiteren van geavanceerde therapieën
- Milde cognitieve stoornissen zijn geen contraindicatie voor Duodopa
- Ondanks voldoende aanbod is er sprake van onderbehandeling
- Ook Duodopa/DBS patiënten kunnen ontregelen bij infecties, stress, co-medicaties…; beleid is conform

Noordwest Ziekenhuisgroep